

RUDNAY GYULA BAJAI MŰVÉSZTELEPE

GERGELY FERENC—KÓHEGYI MIHÁLY

(Baja, Türr István Múzeum)

Rudnay Gyulának egész életében az volt a meggyőződése, hogy Pesten igazi magyar festészetet nem lehet „csinálni”. Ezért töltött hosszabb-rövidebb időt hírneves vidéki művésztelepeinken.¹ Mint főiskolai tanár, különösen a nyugalomba vonulása előtti időkben, szeretettel foglalkozott egy ilyen alkotóközösség megteremtésének gondolatával. 1944-ben, amikor a háború közelsége és a hivatalos tanári munkától való visszavonulás halasztást nem tűrően szegezte neki a kérdést, hol és hogyan kellene élnie, dolgoznia tovább, egy alkalommal ezzel a kérdéssel fordult tanársegédjéhez: Lejönneél te velünk vidékre, ha alapítanánk egy telepet? A válasz, egy régi tanítvány válasza nem is lehetett más, mint igen. A telep helyére vonatkozóan a Mesternek nem volt határozott elképzelése. Ez ejtette gondolkodóba a kérdezettet. Mi lenne, ha Bajára mennénk? — tette fel most már ő a kérdést. — Hát fogadnának ott bennünket?

Valahogy így zajlott le 1944-ben az a beszélgetés, amely az idős Rudnay utolsó magyszabású kezdeményezésének helyét meghatározta.²

A megvalósulás lassú folyamat volt. Mikli Ferenc hazajött és tárgyalt a város műpártoló közigazgatási szakembereivel, politikai, igazgatási vezetőivel. Babits József polgármesterrel megbeszélte az ügyet, az támogatásáról biztosította s kérte, hogy forduljon beadvánnyal a Nemzeti Bizottsághoz. Mikli azonnal megfogalmazta a beadványt, melyben lakást kért a művészeknek, néhány hold földet, amit közösen

¹ Szelesi Z., Rudnay Gyula szegedi művésztelepe. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, 1968. 189—204. — Tóth F., Rudnay Gyula festőiskolája Makón. Uott. 1968. 205—218.

² Bácskai Mikli Ferenc festőművész a Mester főiskolai tanársegédének szíves szóbeli közlése. Ezúton mondunk köszönetet azért, hogy a tulajdonában levő leveleket betekintés és közlés céljára rendelkezésünkre bocsátotta.

Rudnay lejövetelének okáról így tájékoztatta Nikelszky Géza festőművészt, régi barátját: „Hogy mi hozott engem Bajára? — kérded, kedves Gézám. Hát mi hozott volna, mint a förtelmes magyar művészi élet undora...

Ez — és még valami: a művelt lélek, a magasrangú ízlés, a valóbani, műalkotásbani hitem, a közízlés nevelése s annak keserve, életet őröl munkája. S ha lehet, a csendes pihenés — ha nem is megérdemelt, de minden esetre utána való vágya.

Baja városa hívott, s én jöttem. A bajai „Képzőművészeti Akadémia”, vagy ahogy mondják: „Népi Szabad Akadémia” szervezésével segítségére akarok lenni ennek a szerencsétlen, elesett országnak az újra való felemelkedésében. Ha szerények is erőim, de a megértés úgy a város, mint az állam részéről oda segítettek, hogy művészi Akadémiánk egy év óta áll és működik, művésztelepünkkel együtt. A tennivaló még nagyon sok. Az anyagi lehetőségek szerények, így a jövőre vár a tulajdonképpeni nagy munka...

Ne gondold kedves Gézám, hogy valami álapostolkodás ez a részemről — nem; annál sokkal több: kötelesség, még akkor is, ha meg nem értéssel, vagy gúnnyal találkozunk... Másrészt ma a művész sorsa oly nyomorúságos, hogy hetven évünkkel nyakunkban meg kell köszönni, ha fedél alá juttatnak, fűtésről, világításról gondoskodnak.” Baja, 1948. márc. 22. *Kolta F.*, Rudnay Gyula néhány levele. Jelenkor, 1961. június, 307—314.

művelnének. „Szerényen élénk és közös konyháról étkeznénk” — mondja a beadvány.³

Még a tárgyalás előtt sikerült személyes beszélgetéssel megnyerni az ügynek Sohajda Antalt, az Ötös bizottság tagját, valamint Dr. Takáts Endre városi levéltárost és Dr. Jobbágy Jenő főjegyzőt. A kérés visszhangra talált a város vezető testületében is. A telep létesítését elvben elhatározták és támogatását vállalták. „Egyben — mondja a jegyzőkönyv — a város közönsége nevében tiszteletteljes szóval hívja és vendégszerető szívvel várja Rudnay mestert Baja falai közé”.⁴

Most már csak helyet kellett biztosítani az új művésztelep számára. Eleinte a Béke téren álló MABI palotára gondoltak, ám abban a szovjet parancsnokság kapott helyet. Szóba került a Megyei Tanáccsal (ma Járási Tanács) szembeni épület is, de ezt komoly költséggel tatarozni kellett volna. Így esett azután a választás a Vojnits kúriára (Arany János u. 1.), ahol egy zenetanárnő áthelyezése folytán éppen felszabadult két szoba. A lakáshivataltól ezt azonnal kiigényelte Mikli Ferenc, s hamarjában összeszedett bútorokkal be is rendezte. Nemsokára leváltották a házban lakó rendőrorvost (kiderült, hogy nem volt orvosi diplomája), s ezt a részt ugyancsak sikerült megszerezni. Az egész kúriát azután 50 000 forintért végül is megvette a város a tulajdonosoktól. A Művésztelep mellett működő Szabadakadémia a volt Tóth Kálmán Polgári Kaszinó földszintjén kapott helyet, az emeleten laktak a vidéki tanítványok.

1946 júniusában Rudnay megbízásából ismét itthon van a „szálláscsináló”, hogy a már többször hírül adott művésztelep ügyében az utolsó intézkedéseket tegye.⁵ Ekkor még két fiatal művész érkezését jelenti be, akik hivatva lesznek, hogy „a Rudnay szellemében képviselt magyar pikúrát átmentsék és tovább adják...”⁶

Augusztus végén már Rudnay is lent járt és tárgyalt a város vezetőivel. Főleg az anyagi fedezet biztosításának módjáról folyt a szó. A megye — ekkor még Baja a székhely — és a város vezetői nem titkolták az anyagi nehézségeket, de végül is megígérték, hogy egészen bizonyosan megteremtik a bajai művésztelepét. Az eseményszámba menő látogatásról készült újságcikk mindenkire fordulva ecseteli a telep megvalósításának várható előnyeit: „Csupa hasznosság a város és közönsége szempontjából, tekintélynövekedés a város számára, amely komolyan berendezkedhetik majd az idegenforgalomból általában várható jövedelemre, s fokozza népe kultúráját.” Az események gyorsítása érdekében javasolja, hogy jöjjenek a művészek, s akkor majd minden részletkérdés megoldódik.⁷

Rudnay személyes megjelenése mozgásba hozta az ügy barátait. Szeptember 2-án megbeszélést tartottak a „kulturát segítő” polgárok, hogy a festőakadémia megkezdhesse munkáját. „Hogy ez már szeptember hó közepén megtörténhessen — olvashatjuk a helyi lapban —, ezúton is felhívjuk a város közönségét, hogy akinek van pár hónapra nélkülözhető bútorzata (ágy, szekrény, asztal, szék), szíveskedjenek

³ Kecskeméti Állami Levéltár, a Bajai Nemzeti Bizottság 1945. aug. 22-én kelt jegyzőkönyve.

⁴ Baja törvényhatósági bizottságának közgyűlési jegyzőkönyve. (Ezentúl: THB. Kgy. jkv.)

⁵ Látogatásom a Munkás Kultúrszövetség bajai csoportjánál. Bajai Hírlap 1946. jún. 15.

⁶ Bak János és Kun István festőművészekről volt szó.

⁷ A bajai művésztelep kérdéséhez. Bajai Hírlap 1946. szept. 1. Ez alkalommal a következőket mondta a Mester általában a magyar művészet és így a meginduló bajai telep feladatáról: „Bármiként döntsön is Párizs, sorsunk attól függ, hogy mily lelki nagysággal nézünk e sors elébe. Ez a nagyság lesz az, amely bennünket minden körülmények között megtart. . .” Meg kell jegyeznünk, hogy a helyi újságban közölt, Rudnaynak tulajdonított kijelentésekért felelősséget nem merünk vállalni, mégis közöljük, mivel a gondolat magva az övé lehet s ha szerencsénk van, még a forma is az ő emlékét őrzi.

felajánlani azt a festőakadémia három tagjának szobája berendezéséhez addig, amíg csak sajátjukat később véglegesen le tudják hozni.” A komoly rajzkészségű jelöltek már a hónap közepén jelentkezhetnek.⁸ Októberben pedig már azt tudatják az érdekeltekkel, hogy hamarosan megkezdheti működését az akadémia.⁹ Mindezek ellenére még mindig sajnálatos akadályok gátolták a művészek leköltözését. Ez a huza-vona már sokakban azt a hitet keltette, hogy az egészből nem lesz semmi.¹⁰ A fiatalok talán már néhány napon belül, a Mester csak később érkezik — közölte a lap. A reménykedők ezúttal nem csalódtak. A művésztelep 1946. november 1-én megnyitotta kapuit. Már kezdetben sajnálatos anyagi gondok merültek fel. A város költségvetésében ugyanis még nem szerepelt a telep fenntartása. Így hat hónapig 200 műpártoló bajai polgár, ideiglenes előkészítő bizottságba tömörülve, fedezte a kiadásokat. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1200 Ft-ja is elmaradt 1948 végére, amit eddig a művészek kiadásainak fedezésére folyósított, s ennek pótlására a városnak a helyi Kereskedelmi és Iparbankhoz kellett fordulni kölcsönért.¹¹

1947. február 17-én végre megkezdődött az első Szabadakadémiai tanfolyam.¹² Rudnay az oktatás fő törekvéseit így foglalta össze a munkatársaihoz írt levelében: „A tanítás — annak módja egyszerű és világos legyen, mindenki által könnyen megérthető. Mozgás-arányok-jelleg (karakter) — a szerkezet megismerésén alapuljon. Formaképzés különös gondjuk legyen. Fény-árnyék viszonya a formákra való hatása — a kifejezés módja a legegyszerűbb, a legvilágosabb legyen. A kontúr értékének legkomolyabb hangsúlyozása. Mindezeket egy cél felé vezetni; az élet teljesség minél frappánsabb kifejezése felé. Technika: szükséges, de — túlzásba vinni nem szabad — az élet lényege világítson, ne a technika halmozása. Élet — s annak kifejezése — a megnyugváson s a hatások örömein keresztül — még akkor is a megnyugvás örömein keresztül, ha a legtragikusabb életszemléletet adja is. Most a művészet az ember tragédiákat is — az emberi ocsmányságokat gyarlóságokat is megdicsőíti. — Ígymentí meg az emberiséget — a kétségbe eséstől — s a megdicsőített élethez vezet vissza. Ez a művészet célja is — akarata is.” (Részlet az 1947. II. 12-én kelt levélből.)

Ez tehát az a szemléleti és általános gyakorlati keret, amit a tanítványok mindennapos művészi és oktató munkájuk során figyelembe véve, egyéniségükön keresztül szűrve érvényesítettek.

Április 17—19-e között ismét személyesen tárgyalt Rudnay a városi vezetőkkel, meglátogatta a telepet és elégedett volt az ott folyó munkával. Ez alkalommal így nyilatkozott terveiről a helyi lapnak: „Akadémiává akarom fejleszteni a telepet, amely az országhatáron túl a nagyvilág elé vinné népünk lelki értékeit, s úgy szolgálná a magyar dolgozó nép kultúráját, ahogy azt a nép meg is érdemli.”¹³ Megígérte, hogy amikor lakása elkészül, azonnal leköltözik. Május 30-án beköltözhető állapotban volt az ízléses lakás, amiről értesítették a Mestert.¹⁴

⁸ Rudnay Gyula művésztelep Baján. Bajai Hírlap 1946. szept. 1. A közölt levelekből kitűnik, hogy a Mester elsősorban a művésztelep ügyéért lelkesedett, a festőiskola másodrendű, a várossal, a rendszerrel szembeni gesztusként szerepelt terveiben.

⁹ A Rudnay telep. Bajai Hírlap 1946. okt. 6.

¹⁰ A Rudnay-művésztelep megkezdte működését. Bajai Hírlap 1946. nov. 10.

¹¹ THB Kgy. jkv. 1947. máj 12. — A művésztelep megalapítását 1945. augusztus 25-én elvileg elhatározták. Ezt a BM. 180.434/1947. III/3. sz. alatt 1947 szeptember 24-én jóváhagyta. THB. Kgy. jkv. 1949.

¹² Munkában a bajai Rudnay-művésztelep. Bajai Hírlap 1947. febr. 22.

¹³ Baján járt Rudnay mester. Bajai Hírlap 1947. ápr. 23.

¹⁴ Bajára költözik a jövő héten Rudnay mester. Bajai Hírlap 1947. máj. 31.

Rudnay: Önarckép

Nem azonnal, de végre július derekán — 16—18-án? — végérvényesen leköltözött Rudnay. Ezúttal ismét nyilatkozott törekvéseinek általános művészpedagógiai okairól, valamint egyéb helyi terveiről. „Nagy hátránya hazai képzőművészetünk fejlődésének — mondotta többek között —, hogy hiányzanak, vagy elenyésző kisebbségben jelentkeznek az egyes vidékek, tájegységek sajátos, többtől különböző színei, önálló jegyei. Hogy most a népművészetre gondolok — természetes. Valamely tehetséget a kezdet kezdetén abban a környezetben kell nevelnünk: a művészi megjelenítés alapelemeiben kell részesítenünk, amelyben él és dolgozik. Az ismert környezetből való kiesés a művészi önállóság elvesztésének veszélyével járhat együtt. Természetesen amint a művészet bármely fájának gyakorlásához, ugyanúgy a festészethez sem elegendő csupán az akarat.” Terveiről beszélve megemlítette, hogy a múzeum és a könyvtár megszervezését is szívügyének tartja, s a felelős városi vezetőkkel már ilyen értelemben is tárgyalt.¹⁵

A Mester és tanítványai művészi, oktató munkája nyomán új alkotások születtek. Ősszel már az újdonsült művésztelep első kiállítására készültek.¹⁶ Eközben jelentős gondolattal bővült a telep jövőjére vonatkozó tervezgetések köre. A bajai művésztelepet olyan rangra kell emelni — írják a helyi lapban —, hogy hazai alkotókon kívül más országok fiai is szívesen látogassák.¹⁷

A közlemény által érdeklődéssel várt kiállítást Rudnay Gyula nyitotta meg. A kiállításra — írja a helyi kritikus — „a világhírű névadó mester művészetének eredeti felfogása” nyomta rá bélyegét.¹⁸ Ezen a napon nyílt meg az internátus is.¹⁹

Az 1949. március 25-én tartott törvényhatósági közgyűlésen a főispán a múzeum és a város történetében is jelentős eseményként említi a már Kossuth-díjas Rudnay és a telep tagjainak gyűjteményes kiállítását. Megnyitásának napján, 1949. február 6-án adták át a Mesternek a város emlékérmét.²⁰ Február 12-én Kállay Gyula miniszter, valamint Pogány Ö. Gábor, a Fővárosi Képtár akkori igazgatójának kíséretében megtekintette a kiállítást a köztársaság elnöke, Szakasits Árpád.²¹ Meglátogatta a szabadakadémiát és a művésztelepet is. Ez alkalommal tárgyaltak a városi vezetők Pogány Ö. Gáborral, aki a kultuszminisztert képviselte. A megbeszélés szerint a kultuszminisztériummal egyetértésben *végleges* elhelyezést ad a város a telepnek, a szabadakadémiának és a létesítendő Művész-kollégiumnak. Így lehetőség nyílna arra, hogy a nyári időszakban 20—25 művésznövendéket helyezzenek el a város által biztosítandó helyiségbe, természetesen a minisztérium megfelelő anyagi támogatásával. Ezek a művésznövendékek a Képzőművészeti és az Iparművészeti főiskola negyedéves növendékei közül kerülnének ki, s itt munkaközösség formájában élnének három-négy hónapig.

Ennek a megbeszélésnek az alapján terjesztették a törvényhatóság elé a Rudnay-

¹⁵ Beszélgetés Rudnay Gyulával. Bajai Hírlap 1947. júl. 23.

¹⁶ A Rudnay Művésztelep kiállítása elébe. Bajai Hírlap 1947. szept. 6. és 16.

¹⁷ A Rudnay Szabadakadémia jövő perspektívái. Bajai Hírlap 1947. nov. 8.

¹⁸ Főiskolák napja Baján. Bajai Hírlap 1947. nov. 15. Kovács Máté államtitkár ez alkalomból mondott beszéde megtalálható a bajai múzeum „Baja nagyjai” jelzésű gyűjteményben.

¹⁹ Bajai művészek képkiallítása. Bajai Hírlap 1947. nov. 19.

²⁰ THB Kgy. jkv. 1949. Az ünnepélyen jelen volt a Petőfi-társaság főtítkára Peterdi Andor író és neje Várnai Zseni, valamint Dr. Borbíró Virgil államtitkár, a magyar Művészeti Tanács képviselője.

²¹ 1948. augusztus 1-től a kultuszminisztérium által az 1947/48. évre ígért és folyósított havi 1200,— Ft támogatás is megszűnt (108.616/1947. VII. ü. o. sz. rend.) s ennek következtében „a művészek igen nagy nélkülözések közt éltek.” Erre az áldatlan helyzetre, valamint az ígéretes művészi és pedagógiai munkára a köztársasági elnök is felfigyelt: „... nagylelkű adományával és képviselésével segítségére sietett a szűkös viszonyok között élő művészeknek.” THB Kgy. jkv. 1949.

művésztelep végleges megalapítására vonatkozó javaslatot.²² A közgyűlés „névszerinti szavazással hozott egyhangú határozatával megalapítja — olvashatjuk a véghatározat bevezetőjében — a bajai Rudnay-művésztelepet, ahol Rudnay Gyula vezetése alatt egy családos és két nőtlen festőművész szentelheti idejét a haladó-szellemű művészet ápolásának.”²³

1944-től 1947 derekáig kellett várni, hogy Rudnay Gyula személyes vezetésével munkálkodhasson az új bajai művésztelep, és a Képzőművészeti Szabadakadémia. 1949 tavaszáig, hogy *hivatalosan* is megalapítsák a telepet. A Rudnay Képzőművészeti Szabad Akadémia csak az 1947/48-as tanévben működött. Ezután Képzőművészeti Szabadiskola elnevezéssel dolgoztak 1953 márciusáig. A mestertől ekkor vette át az irányítást Mikli Ferenc. Ettől kezdve a Bajai Képzőművészeti Kör nevet viselték, majd az elnevezés Rudnay Gyula Képzőművészeti Kör-re módosult.

A telep nem fejlődött olyan nagygyá, mint rangos elődei, kortársai. Amint az a Mester leveleiből érződik, a bajai művésztelep már születése idején magában hordta azokat a bomlasztó csírákat, amelyek végül is megpecsételték sorsát. Ezek között első helyen a támogatás hiányát kell említenünk. Talán egy életerős, alkotóerejének teljében levő Rudnay képes lett volna legyűrni a nehézségeket, ám a háború utáni Mester — sajnos — ezt már nem győzte energiával. Így is kiváló tanítványok egész sorát indította el a képzőművészeti pályán, akik életükkel és alkotásaikkal növelik Rudnay hírnevét.²⁴

Végezetül közzétesszük Rudnay Gyulának néhány Mikli Ferenchez és Bényi Lászlóhoz írt levelét. Ezek jórészt a bajai telep születésével, a művészek anyagi helyzetével és általános művészeti kérdésekkel foglalkoznak.²⁵

²² THB. Kgy. jkv. 1949.

²³ THB. Kgy. jkv. 22/32 kig. 1949. A határozatban megállapították, hogy a művésztelep helyeit országos pályázat alapján a kultuszminisztérium Művészeti Osztálya tölti be, Rudnay meghallgatása után. A feltételeket együtt állapítja meg a Művészeti Osztály és a város polgármestere. A város Rudnaynak biztosított 2 szoba konyhás lakást, a családos művésznek szintén, a két nőtlen pedig 1—1 „lakrészt” kap. A két szobával rendelkezők 25—25 q brikettet, az egy lakószobások 15—15 q-t, valamint mindegyikük 1—1 öl lágyfát kap a városból. Világításra 100 Ft havi általánynál utalnak ki s 50 Ft-tal járulnak hozzá a bejárótakarítónő fizetéséhez. A „szabadakadémia” állandó helyéről a lehetőségek szem előtt tartásával gondoskodnak. Fűtésre 60 q szenet és 1 öl lágyfát biztosítanak. Villanyszámla fedezésére havi 80, takarításra 40 Ft-ot fordítanak. A folyó évre megszámtalnak 15 000,— Ft-ot „a kultuszminisztérium hasonló összegű támogatásától feltételezeten.”

Ezzel szemben a művészek a szabadakadémián ingyen tanítanak, a kultuszminisztérium Művészeti és Szabadművelődési Osztályának utasítása szerint. A szabadakadémiára való felvétel a művésztelep tagjainak együttes megítélése alapján történik. Mentességet, kedvezményt a város adhat a művészek javaslata alapján. Tandíjbevételel havonta el kell számolniok.

²⁴ A Mester vezetése idején indult, majd Képzőművészeti Főiskolát végzett: Fejes István, Kóthay Ernő, Cs. Nagy András, Szabó István, Szurcsik János, Szurcsikné Sárkány Anna, Udvardy Erzsébet, Weintrager Adolf festőművészek, Novák Lajos grafikus művész, Nagy Katalin iparművész, Osváth Mária szobrász. Nem végzett főiskolát Göldner Tibor, Tarnai Teréz festőművész. Pedagógiai Főiskolát végzett rajztanári szakon Martinek János, Szalontai György, Virág Mihály. (Mikli Ferenc szíves közlése.)

²⁵ A levelek közlésénél betűhűsre törekedtünk. Az eredeti szövegeknek tökéletes tolmácsolása azonban — szándékunk ellenére — sem sikerülhetett. A szavak egybe, illetve külön írása sok esetben nem dönthető el egyértelműen. A szövegek betűhű közlését akadályozta még az is, hogy szerepelnek bennük olyan jelek, jelzések, melyeket gépelési, nyomdatechnikai nehézség miatt lehetetlen jelezni. Rudnay a legritkább esetben tett mondatai végére pontot. Ehelyett általában egy kis vízszintes vonást húzott. Ezek a szövegben gondolatjelként is felfoghatók. A vesszőkkel, ékezetekkel rapszodikusan bánt. Az „u” betűre legtöbbször vesszőt tett, a „hogy”-é viszont ritkán. Nehéz megkülönböztetni a kézírásában a kis és a nagy betűket. A levelekben többször előfordul, hogy a sorok végén levő választójelet egy erőteljes tollvonással kialakított, félj vízszintes vesszőféleség helyettesíti. Nem tudtuk jelölni azokat a százalék jelhez hasonló írásjeleket sem, amelyek a levelek oldalainak jobb alsó sarkánál jelzik az olvasónak, hogy a szöveg a túlsó oldalon folytatódik. A sza-

Igen tisztelt Tanáregéd Úr!

Ebben a minőségében óhajtom Önt továbbra is megtartani a Baján létesítendő „Képzőművészek Telepén”. Kérem tehát kegyeskedjen ezt elfogadni — és a művésztelep ügyét — annak szervezését, megteremtését — hogy a magyarművészet szolgálatában méltó helyet foglaljon az el.²⁶

Eldöntésem szerint — a hely kérdése oldandó meg — mindenekelőtt — 6—7 majdnem kész művész lakásáról — és a magam lakásáról is szó van itt. Ugyan itt egy közös munka helyéről — műteremről is. Csendes nem háborgatott helyről lehet szó — ez természetes, minél festőibb környezetben. Ez a legelső dolga legyen Kedves Tanár segéd Úr — a hely megválasztása — hogy az megfeleljen — az elmélyedő komoly művészi munkának. Fűtésről, világításról is gondoskodni kell. Egész évi folyamatos munkálkodásról lévén szó — ne hogy munkánk ezeknek hiánya miatt szüneteljen. A művésztelep teljesen önálló, mint művész képző a magasrendű művészi célok szolgálatában áll.

A város által felajánlott öt hold föld — mint belsőskert-gazdálkodásra — kerti vetemények — gyümölcs termelésre alkalmas legyen — mert a művésztelep-önellátását kell hogy szolgálja.

Egelőre tehát — fészekrakásról van szó Kedves Tanáregéd Úr — itt kell hathatósan munkálkodnia — de még a leghelyesebb ha a városi Urak tanácsát és közreműködését kéri — a lehető legjobb megoldások céljából.

A telep résztvevői között 1—2 helyet a budapesti Képzőművészeti Főiskola — általam, pályázat útján kiválasztott — végzett növendékei is elfoglalhatnak. Ezt ma beszélgettem meg a Képzőművészeti Főiskola rektorával. —

vak, mondatok aláhúzását (a mondanivaló hangsúlyozásának ezt a módját igen kedvelte a Mester) dőlt szedéssel jeleztük.

Ezek voltak a legfőbb nehézségek, melyekkel a közlés mikéntjének eldöntése során meg kellett küzdenünk. Reméljük, hogy a szövegek hűséges közlésére irányuló munkánk igazi Rudnay atmoszférájú leveleket tár az olvasók elé. Az 1—8. számú levél Mikli Ferencnek szól.

²⁶ A Rudnay életművét kutatóknak a jövőben meg kell oldani az olyan lényeges problémákat is, mint pl.: a Mester pedagógiai munkássága és helye kora művészetpedagógiájának egészében; utolsó éveinek — így a Baján töltött időnek — művészi alkotó tevékenysége és ennek helye az életmű egészében, s nem utolsó sorban választ kell keresni arra a kérdésre, hogy hogyan hatott a magyar társadalom demokratikus, szocialista irányú fejlődése Rudnay világ-, ezen keresztül művészet-szemléletére. Itt csupán a helyi tanítványok visszaemlékezései alapján szólunk röviden ezekről a kérdésekről. Rudnay elsősorban alkotó művész volt, de egyúttal szigorú, igényes, melegszívű nevelő is. Kora, betegsége s az a felelősség, amit hazájával, a magyar képzőművészettel szemben érzett, gyorsan hullámzó hangulatúvá tette őt. Ezek az érzelmi ingadozások jellemezték környezetéhez, tanítványaihoz való viszonyát is. Az Akadémián tett váratlan látogatásai során egy-egy apró hiba heves kitérőst váltott ki belőle. Ebből azután szép lassan egy sokat sugalmazó mütörténeti, esztétikai beszélgetés szelődött. Ilyenkor a klasszikus mesterek munkájának boncolgatásában fáradhatatlannak bizonyult. Növendékei még most is pontosan fel tudják idézni ezeket a „vihár utáni előadásokat.”

Mindig magas követelményeket támasztott a növendékeivel szemben. Próbálkozásaik láttán játékos komolysággal biztatta őket: „Ilyet én is tudok.” Látni szerette volna azt az új nemzedéket, amely az általa képviselt, helyesnek tartott festői, művészi irányt tovább ápolja, fejleszti.

Levelei és az emlékek a gondos apát is idézik. Tanítványainak családi viszonyaival, anyagi helyzetével, a teremtő munkánál nélkülözhetetlen bensőséges baráti kapcsolat megteremtésével, fenntartásával, a festőiskola növendékeinek, erkölcsének védelmével s általában környezetének minden apró-cseprő gondjával-bajával hajlott kora ellenére sem szűnt meg törődni.

Mind ezt elsősorban a magyar művészet belső problémáinak megoldása érdekében tette. Hiszen az a tény, hogy a II. világháborúban ismét a vesztes oldalán álltunk, Rudnay értelmezése szerint különösen nagy feladatot ró a hazai festészetre. A politikai változásokat is elsősorban ebből a belső fejlődéstől kissé elszakadó, ezek fölé emelkedő általános nemzeti szempontokat figyelembevevő álláspontból szemlélte. Törekvéseit világnézeti oldalról ez az eszmei nézőpont befolyásolta döntően. Az új rendszertől — úgy érezzük — elsősorban a nyugodt művészi alkotómunka lehetőségének biztosítását várta. Ugyanakkor művészi éleslátását bizonyítják azok a heves kitérések, melyekkel elítéli a politikai konjunktúrát saját művészi előnyökre felhasználó festő-csoportokat. A festészet jövőjéről hangoztatott véleménye alapján véve ma is helytállónak bizonyul. Természetesnek érezzük, hogy ennek a kérdésnek tisztázásához az egész életmű ilyen szempontból történő beható vizsgálatára lenne szükség. A politika és a művészet Rudnay által következtesen és mereven történő különválasztása ugyanis a háború után jelentkező, az ő eszményeitől eltérő irányzatok túlzottan leegyszerűsített értelmezését, s hibásan sommás elítélését is eredményezhette.

Ha hely lesz — esetleg kezdők vagy haladottabbak részére is tervbe vehetünk egy osztály létesítését, azoknak munka lehetőséget biztosítunk — Ez az elgondolás azért is jónak látszik mert vidéki városainkban rendszeren akadnak akiket a festés ambíciói fűtenek. Várossal szembeni kötelességünk — ennek a vállalása. Azt hiszem Kedves Tanár-segéd Úr — ennyi munka egyenlőre elég — Legyen teljes lélekkel, szeretettel eltolva ezen szép művészetet szolgáló munka elvégzésében.

Az eredményekről minél kimerítőbb választ kérek — ha az meg lesz — a továbbiakra nézve, kész tervekkel — minden reálítással számolva akkor fogok szolgálni — amik egy célt fognak szolgálni a komoly nagy művészetet. Ha chez nekünk Baja város művészet szerető társadalma hathatós segítségét adja — azt nem csak minden tiszteletünkkel fogjuk megköszönni — de meg is háláljuk.

Isten vele Kedves Tanársegéd Úr.

Szívesen üdvözlöi:

Bpest. 1945. Szept. 11.

Rudnay Gyula.

2. sz. levél

Kedves Tanítványom!

Értesítését megkaptam — a következő napon dr. Jobbágy főjegyző úrét is. Most válaszoltam neki is — jelentem, hogy távirati értesítést küldök — indulásom idejéről. Ha valami közbe nem jön — azt hiszem aug. 15-ike után mehetek. Köszönöm szíves vendéglátó meghívását — valószínűleg másodmagammal érkezem, a művészet egy lelkes barátjával. De mivel a főjegyző Úr is azt kéri — hogy táviratilag értesítsem előzőleg megérkezésemről hogy szállásról gondoskodhasson. Távirat menni fog — s majd ott döntünk hogy a legalkalmasabb a szállás. 1—2 napot maradhatok — Bajáról Jászberénybe kell mennem — családi ügyekben — a feleségem ott vár.

Minden esetre — ha lemegyek — mindent szeretnénk rendbe hozni a Művésztelep ügyével kapcsolatosan. Remélem sikerül is. Én örülnék legjobban ha a telep művészi munkája *minél előbb* megindulhatna.

Most már reményeim a megvalósulás útján vannak — Tőlünk függ minden, az elmerülő komoly munkától, hogy művészi céljainkat is megközelíthessük.

Budapest, 1946. aug. 11.

Szívesen üdvözlöi:

Rudnay Gyula

3. sz. levél

Kedves Tanársegéd Úr!

Ügyeim dolgaim úgy alakultak, hogy *mához egy hétre*²⁷ (pénteken reggel 7 óra 25 p-es vonattal) *mehetek le Bajára*²⁸ (azt hiszem 23-án.)

Eddig úgy van, hogy másodmagammal megyek — Egyedül nem szeretek utazni a rossz fülem miatt. Fogom kérni erről szíveskedjen értesíteni Dr. Jobbágy főjegyző Urat is. Indulás előtt távirati értesítést is küldök még a Főjegyző Úrnak. Szombat-Vasárnap — azt hiszem elég idő lesz hogy a Művész telep ügyét végleges formájában megbeszélhessük a városi urakkal. Vagy Vasárnap vagy Hétfőn indulunk vissza — hiszem és remélem a legjobb benyomásokkal és eredményekkel. Ha a körülmények és a helyzet megengedi a művészi munkát minél előbb szeretném elkezdni. Természetesen erről majd ottlétem alatt beszélgetünk. Előre is jelzem — 3—4 törzstagja lehet csak egyelőre a telepnek — esetleg kevesebb. Minden a körülményektől függ.

Ha lehetséges — a kezdők és haladottabbak részére — a bajai tanítványokat is ideszámítva, Október 1-én nyithatnánk meg, ha meg felelő helység lesz — a tanítást.

A bajai lapokban kisebb cikk keretében erről értesíteni kell a bajai — művész hajlamúakat. Minden esetre ennek az ideje csak akkor állapítható meg — ha már a telep működése biztosítva van.

Ha lemegyek erről is határozunk.

Most pedig — a viszontlátásig is

Budapest 1946. aug. 16-án

Szívélyesen üdvözlöi:

Rudnay Gyula

Aug. 20 — Szt. István napja — Ez is egyik oka volt hogy 20-adika utánra halasztottam a lemeneteletem. — Pestre vidékről igen nagy személyforgalom szokott lenni ilyenkor. R.

! U. i. Táviratot e levelem után felesleges már küldeni a Főjegyző Úrnak. Idejében kérem őt értesíteni.²⁹

Rudnay

²⁷ Tintával kétszer aláhúzva.

²⁸ A szövegrész egyszer, a dátum tintával kétszer aláhúzva.

²⁹ Rudnaya a levél utolsó, üres oldalára írta ceruzával az első, majd tintával a második bekezdést.

4. sz. levél

Kedves Tanítványom!

Sajnálattal olvasom leveléből betegségéről értesítését. Remélem már rendben van s a Művésztelep ügyeit dolgai szorgalmazhatja. Bak János és Kun István ha késtek is (Bak János otthon volt Győr megyében) felkerestek.

Úgy döntöttünk hogy *November 10-én* indulnak bútoraikkal — Bajára — Én is szeretnék ez alkalommal egyet mást le vitetni. Két kocsi kérünk Én még amint a Főjegyző Úrnak is megírtam ma nem mehetek — sok ügyem még amit el kell intézнем — Itt a tél is — ilyen útra hidegben orvosaim sem tanácsolják a költözködést — meg kell várnunk a tavaszi napokat — amik utóvégre is csak el jönnek — Mennék én most is — csak lehetne — de nem lehet.

Addig is hárman minden zökkenő nélkül vihetik a Művésztelep ügyeit — De amit elsősorban kellett volna írnom *a komoly munkához már hozzá kezdhetnek. Kérem is a szorgalmukat A Szabad Akadémiát is indítsák meg — Mivel fűtésről nincs szó — a meghívó levélben nem tudom lehetséges-e ez vagy meg kell várni a tavaszi hónapokat.*

Ha Bak János és Kun István leérkeznek ezt tárgyalják meg — Minden esetre nagyon jó lenne minél előbb megindítani a tanítást ott is, ha lehetne — (?)

Azt hiszem ha a két kocsi Bajáról megindul hajnalban — délután a korai órákban indulhatnak is vissza — Meg kell írnom amit külföldben is tudhat Kedves Tanítványom hogy mint Bak János mint Kun István *azonnali* ellátásra — apró gyermek is lévén meleg szobára is okvetlen szükségök van — Legyen a leghathatósabban a segítségökre hogy minél előbb rendbe jöjjenek a lakással ellátással — A fűtés? Ez aggaszt a legjobban. A meghívó levélben erről nincs szó. De reménységem meg maradt hogy ez is rendeződik.

Most más írni valóm nincs — Október hó folyamán úgy terveztem le megyek Bajára — de semmi értesítést nem kaptam — Most már tudom hogy beteg volt — Dehát annyira csak nem volt súlyos a baja hogy ne írhatott volna. Minden esetre az egészségére vigyázzon, a földi élet legnagyobb kincse az amivel könnyelműen bánni nem szabad.

Minél gyakrabban értesítést kérek mindenről — mert minden érdekel a mi Művésztelepünkkel össze függ.

Budapest, 1946. Nov. 1.

Szívélyesen üdvözl.

Rudnay Gyula

5. sz. levél

Kedves Tanársegéd Ur!

a bajai művésztelep kiállításáról szóló levelét megkaptam, de az eredményről ami még is csak fontos — semmi értesítést nem közölt. Remélem hogy jól vannak — a kegyetlen hidegek dacára is. Én az utóbbi 3 hetet sajnos ágyban töltöttem — de most már rendbe jövök. Bak János és Kun István leveleit is várom még pedig teljesen őszinte leveleiket a bajai életök folyásáról — munkálkodásokról

Nem értem miért hallgatnak?... Errefelé is nagy hidegek — most már lágyabb — de sűrű köd és nagyon lucsos idők járnak — a napok is sötétek — festeni nem lehet — de reméljük — mint minden ez is elmúlik és jönnek a szép hosszabb és derült napok — amikor hozzá lehet fogni a munkának is. Minden esetre tavasszal kezdődhet meg a tanfolyam munkája is. Előjegyzéseket meg is lehet kezdeni Február hó folyamán. Kár hogy az udvar kicsi mert a melegebb napokon a kinti munkát is meg kell kezdeni. Természetesen — fej és egyéb ruhás figurákkal. — Megjegyzem, nem szeretném — ha egyéni munkálkodásukat nagyon zavarná — az iskolával való törődés — nekem s a Művésztelepnek az a fontosabb. A kiállítás anyagilag hogy zárult? Semmit nem írnak róla — pedig ez is nagyon érdekelnek. Schippert Ernő igazgató Úr — érdeklődött a két vízfestményem irányában — Kérem az árát határozzák meg az igazgató úrral együtt —. A többire nézve az igazgató úrnak írtam mi történjen.

A kiállítást *együtt* kell tartani — amíg csak másképpen nem határozunk — Legyen az együtt tartott anyag — az érdeklődők részére bármikor könnyen hozzáférhető — tehát mindig legyen ott valaki aki felvilágosítást adhat.

Remélem önök között semmi nézeteltérés nincs — de nem is szeretném hogy legyen semmi tekintetben — de ha még is volna — hiszem hogy ezt is őszintén tudomásomra hozzák — hogy idejében segíthessek a bajokon. Betegségem alatt sokat gondoltam erre — s hallgatásukat is ennek tulajdonítottam. Kérem jelen soraimat — amit Tanársegéd úr címére küldök mind hármok részére írom — tehát olvasás végett mind hármokat illeti. Ezért is óhajtom a megnyugvásom volna ha tudnám hogy mind hármokat a szeretet kölcsönös megbecsülése és tisztelete — az egymáson segíteni akarás — jó indulat kapcsolja össze.

Nagy tapasztalásom mondhatja velem ezt — Nagybányát is. H. m. Vásárhelyt is ez állasztotta szét elég szomorú — s következményeiben végzetes volt — pedig a világ semmit nem tudott róla. Okuljanak a múlt hibáin — mert tudnunk kell — hihetetlen semmisségeken kezdődik észre sem lehet venni — csak mikor robban s akkor már késő — az áldozat pedig mindig a művészet a magyar

művészet — Ezt a tragédiát nem szabad — megengedni — ennek a legfőbb előidézője — a hiúság — irigység — Ennek a két bestiának pedig parancsolni kell — Ha szükséges teljes keménységgel mert az utat ami a művészet célját jelzi — tönkre teszi ezt pedig megengedni nem lehet.

Elfáradtam többet már nem tudok írni Várom a meleg szép tavaszi időket a csunya ködös nedves hideg időkben is. Ez a reménység tart meg engem is az én hitemben — tartsa meg önöket is a nagy cél a művészetünk nagyrendűségében való hitében.

Isten legyen velök — Írjanak mindhárman

Szeretettel üdvözlöm mind hármokat

Budapest, 1947. jan. 17.

Rudnay Gyula

6. sz. levél

Kedves Tanítványom!

Referáló levelét meg kaptam a Kun Istvánéval együtt. Megnyugvásomra szolgál hogy a nagy hidegeket leszámítva — jól vannak s ami mindennél fontosabb — szorgalmasan dolgoznak.

Az iskola megnyitását Febr. 10-re írja — Nem tudom a sietség okát, ha a hideg időkre és fűtésre gondolok még aggasztónak is találok. De ha a rendes fűtés gondját megoldották nagyon örülnék — az iskola megindításának. Pontos névjegyzék vezetését — s legalább a születési évszám s az ez idő szerinti foglalkozást kérem bejegyezni. Nagyon helyeslem az iskola rend megállapítását — de hozzá kell tenni; *Politikával szigorúan tilos a Művész telepen foglalkozni. Mert a Művészet mindenkié s mindenek felett álló szellemiség. Minden ember köztulajdona akikben a magasabb szellemiség vágya él.*

A tandíj beszedéséről — modellek fizetéséről egyéb indokolt kiadásokról pontos nyugták melletti vezetést kérek. Közpénz — ami a Művésztelep-művész céljait szolgálhatja csak.

A tanítás — annak módja — egyszerű és világos legyen mindenki által könnyen megérthető. Mozgás-, arányok,- jelleg (karakter) — a szerkezet megismerésén alapúljon. Forma képzés különösen gondunk legyen. Fény-, árnyék viszonya a formákra való hatása — a kifejezés módja a legegyszerűbb a legvilágosabb legyen. A kontúr értékének legkomolyabb hangsúlyozása Mindezeket egy cél felé vezetni: az élet teljesség minél frapánsabb kifejezése felé. Technika: szükséges de — túlzásba vinni nem szabad — az élet lényeg világítson ne a technika halmozása.

!Élet — s annak kifejezése — mindenki által könnyen érthetősége — a megnyugvason s a hatások örömein keresztül — Még akkor is a megnyugvás örömein keresztül — ha a legtragikusabb élet szemléletet adja is. Most a Művészet az ember tragédiákat is — az emberi ocsmányságokat gyarlóságokat is megdicsőíti — Így menti meg az emberiséget — a kétségbe eséstől — s a megdicsőített élthez vezetni vissza. Ez a művészet célja is — akarata is.

Hogy magamról is írjak — Betegeskedtem — nem a legjobban érzem magam most sem. Remélem rendbe jövök — de nagyon várom már a jó és szép meleg napokat.

Ha az asztalos Pestre jön szívesen látom, majd itt megbeszéljük amiről beszélni akarunk. A két kis képmennek az árát tegyék a bankba folyószámlára — s ha szükségem lenne reá könnyen hozzá férhessek.

Rudnay Gyula

Keresztapám³⁰ és Nagybátyám helyett én fejezem be a levelet, mert egy kicsit gyengélkedik és elaludt. Meghagyta előzőleg, hogy a levelet fejezzem be és adjam fel.

Bpest, 1947. II. 12-én.

7. sz. levél

Kedves Sorstársaim!

Úgy a Feri mint János³¹ levelét megkaptam Jászberényben. Ha a lehetőség megvan reá leg-helyesebb az Akadémián a tanításokat meg kezdeni. Nem tartom megnyugtatónak az Akadémia helyének mostani megoldását. *Végleges biztos* helyre van szükségünk — s nem ideiglenes megoldásokra.

Nagyon csodálkozom Dr...³² tájékozatlanságán a dologi és személyi kiadások ügyében. Baja városa a dologi, az állam a személyi kiadásokat vállalta az én tudomásom szerint.

Zavar van az egész ügyünkben. Az illetékes faktorok zavara ez. Majd csak megoldódik — legyünk türelemmel.

Nekem meglehetősen elment a kedvem nem is csoda — amikor a hozzá nem értésnek — művészeti ügyekben ekkora halmazával kerülünk szemben. Jó indulat, segítő készség — köszönettel nyugtázzuk de ez nekünk nem elég. Nekünk oly anyagi támogatás kell — ami lehetővé teszi mur-

³⁰ A levelet befejező személyre ezideig nem sikerült fényt deríteni.

³¹ Bácskai Mikli Ferenc és Bak János művészekről van szó.

³² Olvashatatlan név.

kalkodásunk komolyságát s azt az eredményt amit magasrendű művészetnek tudunk és hiszünk — gondok nélkül tudjuk szolgálni. Ez vagy meg van vagy nincs meg. Ha nem tudják vagy nem akarják ezt a segítséget megadni én mosom kezeimet Pilátus módjára. Ha a gyermek halva születik, pedig életre való minden jövőbe látó fej szerint — az oka nem bennem van ha még is elpusztúl. Már pedig Akadémiánkat hogy az élve maradjon, ahoz anyagi támogatás még pedig biztosított — és elégséges anyagi támogatás nélkül elérni nem tudjuk. Várjunk tehát türelemmel! „Nemes gyümölcs soká érik” — Igaz! De az is igaz — hogy el is lophatják tágabb lelkiismeretű kortársak, akkor pedig csak egy út lessz járható és eredményes

Ők Európára hivatkoznak. Arra az Európára ami művészeti fejlődésünket — a teljes anarchiába — dekadenciába s a legsúlyosabb válságba sodorta — Nincs más ments várak csak a politikai út — a korszerű politika kocsija. — Ha onnan is kikopnak pedig kikopnak akkor jövőnk mink, akik tisztá — mindenki által érthető művészetet képviseljük.

1919ben pontosan ez történt. Ők voltak az elsők akik a politika kocsijába be ültek — kiabáltak hogy ők a haladás a fejlődés. Most is ezt csinálják oroszország és olaszország már vétőt emelt ellenük. Jön a többi is — csak idő kérdése. Nyugodtak lehetünk. A jó kép — jó kép marad ezután is.

Hétfőn este Pestre megyünk vissza. Onnan rövid időre Bábonyba — s az után vissza Bajára. *Legyenek szívesek a postán megmondani hogy az októberi nyugdíjamat e hónapban (okt. 22én) Pestre küldjék. XI. Budafoki út 41 á IV. em. 15 Némedy Gábor címén.*³³ *Nagyon kérem ezt elne felejtéséket!!!*³⁴

Bajára érkezésünk idejét majd megírom.

Szeretettel üdvözlöm mind hármukat.

Jászberény. 1948. okt. 16.

Rudnay Gyula

Kérem³⁵ még — hogy a fűtésünk is rendben legyen — *a kályhánk* nem jó — nagyon sok baj van vele — ki kellene cserélni, de nem rosszabbra hanem jobbra. Itt a tél! Előre félek tőle. A hideget semmi képpen nem bírom. Fáról szénről gondoskodjanak!

Üdvözlettel

Rudnay Gyula

8. sz. levél

Kedves Tanársegéd Úr!³⁶

Kedden a reggeli vonattal indulunk Bajára. d. u. 4 óraker érkezünk oda. (Nov. 9én) Legyen oly szíves Juliskát értesíteni hogy a szobát fűtse be. Berényben 1 hónapot Bábony Megyeren 1 hetet Pesten 2 hetet (a mostanival) töltöttünk el. Remélhető hogy az Akadémiánk rendben megy minden. Itt a Főiskolán nagy változások mennek végbe. Majd beszélgetünk erről is, mennyire érinti Akadémiánkat ez a változás. Én megmaradok az én művészi hitvallásom mellett. Tiszta művészet — érthető forma és színvilág. Magasrendűség. Semmiféle divat, rövid életű ízletelen érthetlenség nem érint. Ahol kell — Pesten ismerik álláspontomat. Önök is tudják és ismerik álláspontomat. Döntsenek, én akkor az maradok ami eddig voltam, ha egyedül maradok is.

Hogy el ne felejtsem! Juliska az élelmiszer jegyeinket szereze meg — és³⁷ egy néhány tojást — tejfelt — egy pár szelet húst kenyeret. Tanár segéd úr pedig 1 üveg saját termésű újbort.

Bizony az idő errefelé is borongós őszi — Ez nem újság. Régi barátságunk ez a klímák teremőjével.

Melegen üdvözlö:

[1948. XI. 4.]

Rudnay Gyula

9. sz. levél

Igen tisztelt Tanácsos Úr!³⁸

Ne vegye meglepetéssel soraimat ha kissé kesernyés is írásom — Nagy gond ma művészek lenni s mennyivel nagyobb ha felelősek is vagyunk mások sorsáért. Mi lesz a bajai művészteleppel? Semmi választ erre a kérdésre sem az Akadémia kérdésére eddig nem kaptunk. Tanácsos Úr itt

³³ A házsám két tintával eszközölt kereszhúzással javítva.

³⁴ A mondat tintával kétszer aláhúzva.

³⁵ Rudnay utóiratként a második, eredetileg üresen hagyott oldalon, hosszanti formában írta ezeket a sorokat.

³⁶ Levelezőlap, a dátum a posta bélyegzője. Rudnay lakása ekkor: Budapest, XI. Budafoki út 41/a IV. em. 15.

³⁷ Innen, egy csillaggal beszúrva, a lap alján folytatódik a mondat.

³⁸ Ez és a következő levél Bényi László művészettörténésznek szól. Közlésre való átengedésükért hálás köszönetet mondunk.

léte alatt volt kegyes legjobb indulatáról, segítő készségéről biztosítani. Mi történt hogy a telep-
jairól az állam segítő kezét levette? Itt állunk most — tél közepén apró gyermekekkel együtt ke-
nyér nélkül — pénz nélkül. Itt ők — Pesten a fiam Gyula a Szépműv. Múzeum. Idegen javak kór-
mánybiztosságán Jeszenszky Sándoréknál — ott is megszűnik a hivatal — a fiam is kenyér nélkül
marad. Én csak a Tanácsos Ur jó indulatát kérem — mert az volt a benyomásom itt léte alatt — hogy
jó helyre fordulok soraimmal most amikor ez ügyekben segítségét kérem.

Nagyon hálás volnék ha igen tisztelt Tanácsos Ur ugy a művésztelep mint a fiam ügyében
segítő jó akaratával nagy életgondomon könnyítene.

Nagyrabecsüléssel maradtam Tanácsos Urnak mindenkor készséges híve

Rudnay Gyula

Baja, 1948. Január 10.

Művésztelep.

10. sz. levél

Nagyon tisztelt Tanácsos Ur!

Hálás köszönetemet küldöm a fiam érdekében tett nemeslelkű eljárásáért. Művésztelepünk
ügyében is jó indulattal találkoztunk. Reméljük, hogy végleges megoldáshoz jutunk minél előbb.
Bizony itt anyagiakban nagy bajok voltak és keserűségek.

Istennek hála — a Köztársasági Elnök Urtól jött 3,000 Ft — és a fővárosi képtár tisztelt
Igazgatójának vásárlásai a nagyobb bajokon átsegítettek. Reméljük, hogy a továbbiakban is Mű-
vésztelepünk a legjobb indulatú megértésben és segítségben részesül.

Nagyon tisztelt Tanácsos Urnak fáradozásaiért ezért is igaz köszönetemmel adózva.

Nagyra becsüléssel maradtam Tanácsos Urnak tisztelő híve

Baja, 1949. Febr. 2-án.

Rudnay Gyula

DIE KÜNSTLERKOLONIE VON GYULA RUDNAY IN BAJA

von

Ferenc Gergely—Mihály Kőhegyi

Es war in seinem ganzen Leben, Gyula Rudnay's Überzeugung dass man in Budapest keine
richtige ungarische Malerei machen könne. Darum hielt er sich mehr oder weniger Zeit in
namhafter Künstlerkolonie auf dem Lande auf. In seiner Funktion als Hochschulprofessor hat er
sich schon immer für so einen Schaffenskreis eingesetzt, insbesondere vor seiner Pensionierung.
Ferenc B. Mikli, ein gebürtiger Bajaer, der übrigens Rudnay's Assistent auf der Hochschule war,
warf die Möglichkeit auf, in Baja so eine Künstlerkolonie einzurichten. Dem alten Meister kam
die Gedanke zunahe, und beauftragte er seinen Assistenten um sich beim Rat der Stadt diesbezüg-
lich zu informieren. Nach Verzögerung, deren Grund mit materiellen Schwierigkeiten anzugeben
ist, wurde das Sommerhaus Vojnits gekauft, und für drei Künstler als Wohnung und Atelier ein-
gerichtet.

Im Winter 1947 wurde hier eine Freiakademie organisiert, zu der viele, noch heute lebende
Künstler angehörten, und sie studierten gleichzeitig verschiedene künstlerische Begriffe von
Rudnay, solche wie künstlertheoretische Probleme. Aus der Tätigkeit des Meisters, und von seinem
Schaffenskreis stammen sehr viele Werke, und aus diesen wurde 1949 im Frühjahr eine Ausstellung
im Museum eröffnet. Der damals schon mit dem Kossuthpreis ausgezeichnete Gyula Rudnay be-
schäftigte sich mit Freude mit den neuen Künstlertalenten, obwohl seine Krankheit schon als Hin-
derniss auftrat.

Diese Arbeit von der Künstlerkolonie von Baja gibt uns Angaben auch über Rudnay's Tä-
tigkeit, laut archivischer Nachforschung.

Die Verfasser geben letzten Endes noch zehn Briefe bekannt, die von Gyula Rudnay im In-
teresse dieser Künstlerkolonie an Ferenc B. Mikli und László Bényi gerichtet wurden.

